

Okul Etkililiği, Okul İmajı, Öğretmenlerin Performansı ve Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü¹ Kayahan DALBUDAK², Mustafa ÖZGENEL^{2,3}

Öz

Bu çalışmanın amacı, öğretmen görüşleri doğrultusunda okul etkililiği, okul imajı, performans ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsünü incelemektir. Araştırma, nicel araştırma modellerinden ilişkisel tarama modeline göre yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini İstanbul ili Maltepe ilçesinde bulunan kamu ortaokullarında görev yapan öğretmenler, örneklemi bu okullarda görev yapan ve küme örnekleme yöntemi ile seçilen 471 öğretmen oluşturmaktadır. Veriler, Bilgi Formu, "Etkili Okul Öğretmen ve Yönetici Ölçeği", "Kurumsal İmaj Ölçeği" ve "İşgören Performans Ölçeği" kullanılarak elde edilmiştir. Akademik başarı olarak Maltepe ilçesindeki kamu okullarının 2020-2021 eğitim öğretim yılı Lise Geçiş Sınavı (LGS) puanları alınmıştır. Analiz öncesinde verilerin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiş ve sonrasında t testi, korelasyon analizi ve regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonucunda LGS puanı ortalamasının üzerinde olan okullarda görev yapan öğretmenlerin performansları ile okul etkililiği ve okul imajı algıları, LGS puanı ortalamasının altında olan okullarda görev yapan öğretmenlerden anlamlı olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin okul etkililiği ile okul imajı algıları arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde ilişki tespit edilmiştir. Öğretmenlerin performansları ile okul imajı arasında orta düzeyde ve pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Son olarak okul etkililiği ve okul imajı ile öğretmen performansının birlikte akademik başarıyı anlamlı yordayıp yordadığı değerlendirildiğinde, sadece okul imajının akademik başarıyı anlamlı yordadığı, okul imajının öğrencilerin akademik başarılarını yordayan güçlü bir faktör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Etkili Okul, İmaj, Performans, Akademik Başarı

The Pattern of Relations Between School Efficiency, School Image, Teacher Performance and Academic Success

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship pattern between school effectiveness, school image, performance and students' academic achievement in line with teachers' opinions. The research was carried out according to the relational survey model, one of the quantitative research models. The population of the research consists of teachers working in public secondary schools in Maltepe district of Istanbul, and the sample consists of 471 teachers working in these schools and selected by cluster sampling method. The data were obtained by using the Information Form, the "Effective School Teacher and Administrator Scale", the "Corporate Image Scale" and the "Individual Performance Scale". As academic success, the 2020-2021 academic year High School Entrance Exam (HSEE-) scores of the public schools in Maltepe district were obtained. Before the analysis, it was determined that the data showed normal distribution, and then t-test, correlation analysis and regression analyze were performed. As a result of the analysis, it was seen that the performances, school effectiveness and school image perceptions of the teachers working in schools with high school entrance exam scores above the average were significantly higher than the teachers working in schools with high school entrance exam scores below the average. A high level and positive relationship were found between teachers' school effectiveness and school image perceptions. It was determined that there was a moderate and positive significant relationship between teachers' performances and school image. Finally, when the effectiveness and image of the school and the performance of the teacher were evaluated together, it was concluded that only the image of the school significantly predicted the academic achievement, and the image of the school was a strong factor that predicted the academic success of the students.

Keywords: School Effectiveness, Image, Performance, Academic Success.

Gönderim Tarihi (Received): 16.03.2022

Kabul Tarihi (Accepted): 15.04.2022

¹ Araştırma Makalesi: Etik Kurul İzin Belgesi (Kurul Adı: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu. Tarih:28/01/2021 Sayı No:2021/01)

² Öğretmen, MEB, kayahand80@gmail.com, 0000-0003-0852-1145

³ Doç. Dr., İstanbul Sabahattin Zaim, mustafa.ozgenel@izu.edu.tr, 0000-0002-7276-4865

Giriş

Eğitimin niteliğinin yükseltilmesine yönelik çalışmalar “etkili okul” kavramının ortaya çıkmasına neden olurken, okullar arasındaki başarı farklarının sebeplerini belirleyerek, okulun veriminin ve performansının artırılması için gereken faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır (Helvacı ve Aydoğan, 2011). Etkili okul, okulun hedefleri ve öğrencinin eğitimsel gelişimi ile ilişkili olarak değerlendirilir ve okulun amaçlarına ulaşabilme derecesi olarak tanımlanır (Balci, 2014; Şişman, 2020). Etkili okul çalışmalarının başlangıç noktası olarak varsayılan Coleman raporu (1967), okulun birey ve toplum üzerinde pozitif etki varsayımına karşın, öğrenci başarısı üzerinde etkisinin sınırlı olduğunu ortaya çıkarmıştır (Dolu, 2018). Bu rapor okulların öğrenci çıktıları üzerindeki etkilerini tartışmaya açmıştır. Coleman ve arkadaşlarının çalışma sonuçlarını destekleyen araştırmalar olmakla birlikte (Jencks, 1972; Harbaugh, 2006), aksini ortaya koyan çalışmalar hem etkili okul akımının oluşmasına hem de etkili okulların ortak özelliklerini belirlemeye çalıştılar (Edmonds, 1979; Shoemaker & Fraser, 1981; Weber, 1971; Witte & Walsh, 1990). Araştırmalar etkili okulların ortak özelliklerini “güçlü öğretimsel liderlik, güvenli ve düzenli okul çevresi, öğrenci gelişimlerinin düzenli izlenmesi, açık ve anlaşılır hedefler, öğrenmeyi destekleyen okul iklimi, sağlıklı okul aile ilişkisi, temel becerilerin kazandırılması, karar verme süreçlerine katılım ve mesleki gelişim imkanları, öğrenme fırsatı ve etkili zaman kullanımı” olduğunu belirtmektedir (Doran, 2004; Edmonds, 1979; Lezotte, 2001; Mortimore, 1993; Sammons, Hillman, & Mortimore, 1995).

Etkili okulların ortak özelliklerinden biri olarak gösterilen “güvenli ve düzenli bir çevre ile aile desteğinin” gerekliliğine vurgu yapılmaktadır (Purkey & Smith, 1985). Sammons, Hillman ve Mortimore (1995) başarılı okullarda stresten uzak, öğrenmeyi destekleyici, kurallara uyulan düzenli bir atmosferin olduğunu, güvenli ve düzenli okul ikliminin öğrenci başarısını yükselttiğini belirtir. Öğrenciler arasındaki öğrenmeyi teşvik eden davranış ve uygulamaların pekiştirilmesini gerektiğini vurgular. Araştırmalar etkili okullarda güvenli ve düzenli bir eğitim atmosferinin öğrenci başarısı için vazgeçilmez bir unsur olduğunu göstermektedir (Edmonds, 1979; Lezotte, 2001; Marsden, 2005). Okulları etkili kılan özelliklerden bir diğeri de yöneticilerin davranışları ve liderlik özellikleridir. Özdemir ve Sezgin (2002), etkili okullarda yöneticilerin, öğretimsel liderlik davranışlarının önemi belirtir. Okul yöneticilerinin, öğretimsel lider olarak yüksek beklentilere sahip olması, eğitim süreçlerine katılması, öğretim faaliyetleri için kaynak yaratabilmesi, etkili iletişim ile önder olması, okulda eğitimin ne anlama geldiğine ilişkin model olması gerekliliklerini belirtmektedir. Etkili okullarda yüksek başarı beklentisi vardır. Okul yöneticileri ve öğretmenler, öğrencilerin yüksek beklentilere cevap verebileceğine inanarak eğitim süreçlerini yürütürler (Lezotte, 2001). Tüm öğrencilerin öğrenebileceği bilinci ile hareket eden öğretmenler, öğrencilerinin yüksek beklentileri karşılayacaklarına inanır. Tüm öğrencilerin yüksek seviyelerde başarılı olabilmesi için temel ve ileri becerilerin öğretilmesinde gereken davranışları sergiler ve öğretim uygulamalarını gerçekleştirir (Nyagosa, Waweru, & Njuguna, 2013).

Etkili okullarda, öğrencilerin gelişimleri sık ve düzenli olarak izlenir. Öğrenci gelişimlerinin değerlendirmesi sonucunda, öğrenci performanslarının iyileştirilmesine ve öğretim programının geliştirilmesine çalışılır. Değerlendirmeler, öğrenciye geri bildirim vermek, öğrenme eksikliklerini gidermek, bir bütün olarak programı geliştirmek, eğitim öğretim sürecini görebilmek ve her öğrenciye ilişkin öğretimsel kararlar verebilmek için kullanılır (Çobanoğlu & Badavan, 2017). Etkili okulların diğer bir özelliği, okul-veli iletişiminin güçlü olması ve velilerin okulu desteklemesidir (Lezotte, 2001). Velilerin öğrencilerin öğrenme süreçlerine katılımının zorluklarına karşın, sağlıklı okul veli ilişkisi, okul performansına önemli katkılar sağlar. Velilerle sağlıklı iletişimle birlikte, öğretim süreçlerinin de bir parçası olması için çalışılmalıdır (Cotton, 2000). Çubukçu ve Girmen’e (2006) göre ailelerin öğrenciyi en iyi tanıyan kişiler olması sebebiyle, okul aile ilişkileri yakın olan okullarda öğrenci başarısının yükseldiği ve disiplin sorunlarının azaldığı görülmektedir. Ayrıca etkili okullarda veliler planlama ve karar süreçlerine dâhil edilir ve okulun misyonunu anlaması ve destek vermesi sağlanır.

Etkili okullarda, öğretmenlerin öğretim uygulamaları gerçekleştirebilmeleri ve öğrencilerin öğrenmeleri tamamlaması için gereken zaman etkin kullanılır. Öğretmenler eğitim programının uygulanması için çalışırken, öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmeleri için de fırsat yaratır (Lezotte, 2001). Okulun başarısı doğrudan etkili sınıf içi süreçlere bağlıdır. Öğretmenlerin öğrenme süreçlerini etkin ve verimli

tasarlayarak gerçekleştirmeleri gerekir. Öğretmenlerin sınıf içinde her öğrenci için yeterli öğrenme zamanı yaratması istenir (Sammons, Hillman ve Mortimore, 1995). Etkili bir okulda, sınıf zamanının büyük bir bölümünü tasarlanan programdaki öğretime ayırır ve öğrenciler zamanın büyük bir kısmında bütün sınıfla ya da geniş gruplarda, öğretmen rehberliğinde, planlı öğrenme faaliyetleriyle meşgul olurlar (Çobanoğlu & Badavan, 2017).

Türkiye’de etkili okullar üzerine yapılan araştırma sayısının 2000’li yıllardan itibaren giderek arttığı görülmektedir. Son yıllardaki çalışmaların etkili okul ile ilişkili olduğu düşünülen okul kültürü (Ayık, 2007), örgütsel kimlik (Çobanoğlu, 2008), akademik başarı ve hesap verilebilirlik (Günel, 2014), mesleki doyum ve işten ayrılma eğilimi (Keskin, 2014), liderlik yeterlilikleri ve kurum kültürü (Kılıç, 2017), destekleyici liderlik ve kolektif güven (Namlı, 2017), akademik gelişim (Suna, 2018), öğrencilerin örgütsel bağlılıkları ve akademik başarı (Ergüç Şahan & Özgenel, 2021) gibi etmenlerle bağlamsal ilişkisinin incelendiği görülmektedir. Okul etkililiğinin, aynı zamanda öğrencilerin akademik başarılarının dikkate alındığı (Scheerens, 2000), okul performansını da yansıttığı söylenilir. Okulun performansı, akademik başarının, merkezi sınavlar temel alındığı çalışmalarda ise okulun etkililik düzeyi ve öğrenci başarısı arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmektedir (Doran, 2004; Günel, 2014; Kanmaz & Uyar, 2016; Ergüç Şahan & Özgenel, 2021). Bu durum etkili okul çalışmalarındaki tartışmaların ve arayışların devam etmesine neden olmaktadır.

Bir okulun etkili okul özelliklerine sahip olmasının yanında, bu özellikleri koruması, sürekli geliştirmesi ve iyileştirmesi gerekir. Ayrıca olumlu bir imaja sahip olması etkili okul özelliklerinin geliştirilmesine ve iyileştirilmesine katkı sağlar. Rekabette öne geçmeyi, nitelikli öğrenci ve öğretmenleri kendisine çekmeyi amaçlayan okullar, nasıl algılandıklarını ifade eden “imajlarını” olumlu yansıtma gayreti içerisinde (Polat, 2009). Örgütsel imaj ya da kurumsal imaj olarak da ifade edebileceğimiz okul imajı, günümüzde örgütlerin ayakta kalabilmeleri ve başarılı olmalarındaki önemli etkenlerdendir. Bu nedenle örgütün imajı yönetilmesi gereken ve örgütün varoluş nedenini açıklayan bir olgudur (Aksoy & Bayramoğlu, 2008). Hatch ve Schultz (1997) örgütsel imajı, örgüt ile ilgili paydaşların düşüncelerinde var olan inançlar ve duygular olarak tanımlamaktadır. Dowling (2000) insanların akıllarında oluşan örgüt ile ilgili izlenimlerin bütünü olarak belirtir. Peltekoğlu (2009), örgütsel imajı, örgütün görünümü, iletişimi ve davranışlarının toplamı olarak ifade etmektedir. Eger, Egerova, & Pisinova (2018), okul imajını öğrenci, öğretmen, yönetici, veli ve paydaşların okul hakkındaki tüm izlenimlerinden sentezlenen genel görünümü ve mozaik olarak tanımlar.

Olumlu bir örgütsel imaj, örgüte nitelikli çalışanların kazandırılmasına, çalışanların bağlılıklarının, motivasyonlarının ve performanslarının yükselmesine, örgütün kolay finansal destek bulmasına ve örgüte duyulan güvenin artması yoluyla rekabette öne çıkmasına yardımcı olmaktadır (Canöz, 2015). Olumsuz imaj ise örgütün ürettiği hizmet veya ürünün zaman içerisinde niteliğinin azalmasına ve toplumda hoşnutsuzluğa sebep olacaktır. Bu sebeple kamu örgütlerinin imaj yönetimi çalışmalarına önem vermeleri gereklidir (Taslak & Akın, 2005). Örgütlerin ulaşmak istedikleri noktaya gelmesinde örgütsel imaj önemli katkılar sağlar. Bu noktada eğitim örgütlerinin çekim merkezi olması ve kaliteli çıktılar verebilmesi için olumlu imaja sahip olmaları gereklidir (Polat, 2009, s. 5). Kurşun (2011) okulun imajını öğretmen ve öğrenci kalitesi, fiziki mekanlar, okul çevresi, okul atmosferi ve okulun başarısının belirlediği belirtmektedir. Kolibova (2000), okulun imajında mezun öğrencilerin ve okulun meslek edindirme niteliğinin önemine vurgu yapmaktadır.

Okulun sahip olduğu imajın öğretmen ve çalışanların davranışları ve performansları üzerinde etkisi söz konusudur. Bu konuda birçok çalışmaya rastlanmaktadır. Örneğin, Türkiye’de okul imajı konusunda üniversite öğrencilerinin kendi okullarına ilişkin algılarını belirlemeye yönelik çalışmalar ağırlıktadır (Cankurtaran & Özbek, 2015; Çetin, 2016; Küçüksüleymanoğlu, 2017; Polat, 2009; Şişli, 2012; Taner-Uluçay, 2012). Kamu okulları üzerine yapılan çalışmalarda ise örgütsel imajın, etik liderlik, örgütsel kimlik, örgütsel özdeşleşme, örgütsel adalet, örgütsel aidiyet, örgüt kültürü ve bağlılık kavramları ile olan ilişkisi ile veli, öğretmen ve yöneticilerin okul imajı algıları ve örgütsel imajı etkileyen faktörlerin belirlenmesi konusunda araştırmalar yapıldığı görülmektedir (Bahçeci, 2009; Çobanoğlu, 2008; Duman, 2012; Gençay, 2014; Leblebici, 2016; Şahin, 2014; Şanlı & Arabacı, 2016). Küçük (2005), çalışanların örgütlerine ilişki olumlu algılarının örgütle özdeşleşmelerini ve performanslarının yükselmesini

sağladığını belirterek, insan kaynakları açısından örgütsel imajın önemine vurgu yapmaktadır. Altun ve Özgenel (2021), örgütsel imajının çalışanların örgütsel bağlılıklarının ve performanslarının önemli bir belirleyicisi olduğunu rapor etmişlerdir. Akman ve Özdemir (2018) okulun etkili olmasında nitelikli öğretmenlerin önemini vurgular ve okulun başarısında okulun sahip olduğu imajın öğretmenlerin okula sadakat duygularını pozitif etkilediğini belirtir. Okul imajının öğretmenler üzerindeki etkisinin yanında, öğrenci davranışları ve başarısı üzerinde de etkili olduğu görülmektedir. Küçüksüleymanoğlu (2017), üniversitenin imajı ile öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı ilişki olduğunu belirtir. Üniversitenin algılanan imajının, itibarının ve genel görünüm ile fiziksel alt yapısının öğrencilerin akademik başarıları üzerinde etkisi olduğunu tespit etmiştir. Demiröz ve Kavak (2019), öğretmenlerin okul imajına ilişkin algılarının yükseldikçe, öğrenci başarısının yükseldiğini belirtmektedir. Araştırma sonuçları okulun sahip olduğu imajın, öğretmenlerin okula karşı bağlılığını ve performanslarını olumlu etkilediğini, imajı güçlü okullarda öğrenci başarısının da yükseldiğini göstermektedir. Bununla beraber Özgenel ve Mert (2019), öğretmen performansının, okulun başarısı konusunda merkez konumda olduğunu belirtmekle birlikte öğretmen performansının okulun etkililik düzeyine önemli katkı sağladığını tespit etmişlerdir. Bu açıdan öğretmen performansı okulun etkililiğinde ve başarısında önemli bir unsurdur (Sincer, 2021).

Performans, işgörenlerin örgütsel amaçları gerçekleştirmek için görevi ile ilgili eylemlerin ve işlemlerinin sonunda elde ettiği üründür. Bu ürün mal, hizmet veya düşünce türünden olabilir (Başaran, 1993). Satıcı (2001) çalışanların performansının sürekli değişkenlik gösterdiğini, çeşitli faktörlerden etkilendiğini ve aynı kişilerin bile zaman zaman performanslarının farklılaştığını ifade etmektedir. Öğretmen performansını etkileyen faktörler kişisel, örgütsel ve çevresel etkenler olmak üzere üç grup açıklanabilir (Darling-Hammond, 2000; Greenwald, Hedges, & Laine, 1996; Hanushek, 1971; Hartzell, 2018; Hatipoğlu & Kavak, 2016). Öğretmenin mesleki bilgi ve becerisi, motivasyonu ve kişilik özellikleri, kişisel etkenleri; okul yöneticilerinin liderlik özellikleri, okul iklimi ve kültürü gibi yönetsel unsurlar örgütsel etkenlerin; öğretmen-veli ilişkileri, okulun fiziksel şartları, aile profili gibi unsurlar çevresel etkenleri oluşturmaktadır (Hatipoğlu & Kavak, 2016). Öğretmen performansı etkileyen önemli bir etken de yönetsel faktörlerdir. Kılıç (2019), okul yöneticilerinin etik liderlik davranışı sergilediği okullarda öğretmenlerin okula bağlılıklarının ve performanslarının yükseldiğini ortaya koymuştur. Ayrıca öğretmenlerin işlerine yönelik tatmin duygusunun performansları ile yakın ilişkili olduğu ve iş tatmini yüksek öğretmenlerin performanslarının da yükseldiği görülmektedir (Büyükgöze & Özdemir, 2017; Yakupoğlu, 2019). Özgenel ve Aktaş (2020), okul yöneticilerinin otokratik liderlik davranışlarının öğretmen performansını olumsuz etkilediğini, demokratik ve iş birlikçi ve serbest bırakıcı liderlik davranışlarının öğretmen performansını olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir. Öğretmen performansına yönelik yapılan çalışmalarda okul-veli ilişkisi, okulun fiziksel imkânları gibi çevresel unsurların etkisinin önemine vurgu yapılmaktadır. Okul kurallarına uyulan, güvenli bir öğretim ortamında öğretmenler daha iyi performans göstermesi sağlanabilir. Ailelerin destek verdiği ve eğitim süreçlerine katılım gösterdiği okullarda öğrenci başarısı ve öğretmenin veriminin yükselmesi sağlanabilir (Hatipoğlu & Kavak, 2016). Öğretmen performansında belirleyici unsurlarından biri de fiziksel unsurlardır. Öğretmenlerin mesleki yeterlilikleri ve motivasyonları üst düzeyde olsa bile, öğretmenler yeterli imkanlara (araç, malzeme, bina, atölye, donanım, bütçe vb.) sahip olmadıklarında, performanslarını tam olarak yansıtmaları mümkün olmayabilir (Akçakoçoğlu & Bilgin, 2016).

Okulun toplum ve birey için stratejik konumu ve önemi, okulun verimli ve etkili yönetilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle okul gelişiminde ve okul etkililiğinde rol oynayan unsurların araştırılmasına her zaman gereksinim duyulmaktadır. Literatürde okul imajı ve okul etkililiği ile öğretmen performansı ve akademik başarı arasındaki ilişki birlikte ele alan çalışmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Ayrıca velilerin nitelikli ve başarılı okul arayışı içinde olduğu, öğrencilerin bir üst öğrenime ilk kez sınavla geçecek olmaları nedeniyle okuldan beklentilerinin yükseldiği ortaokullarda, okulun etkililiğinin, öğretmenlerin performanslarının ve okulların imajının gerek okul gerekse öğrenci başarısı için etkisinin belirlenmesi önemlidir. Bu bağlamda çalışmada *kamu ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin okul etkililiği, okul imajı algıları ve performansları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişki örüntüsünün incelenmesi amaçlanmıştır*. Mevcut çalışmanın okulun ve öğretmenlerin niteliklerinin geliştirilmesi ve öğrencilerin akademik gelişimleri açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Toplumun okuldan beklentilerinin yükseldiği bu dönemde, okulun ve

öğrencilerin gelişimini etkileyen faktörlerin birbirileri ile olan ilişkisini inceleyen bu çalışma, etkili okulların oluşturulmasında, öğretmenlerin gelişiminde ve eğitim politikası üretene bilgi sağlaması açısından faydalı olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, kamu ortaokullarında görev yapan öğretmenlerin okul etkililiği, imaj algıları ve performansları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara ilişkin sorulara yanıt aranmıştır:

1. Okul etkililiği ve imajı ile öğretmenlerin performansları okulların başarı düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
2. Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansları ve öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Okul etkililiği, okul imajını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
4. Okul imajı, öğretmenlerin performanslarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?
5. Öğretmenlerin performansları ile okul imajı ve okul etkililiği birlikte, öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin okul etkililiği, imaj algıları ve performansları ile öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsü incelendiğinden, araştırma nicel tarama modellerinden ilişkisel tarama modeline göre gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, araştırma değişkenlerinin birbirileri ile olan ilişkisel seviyesini tespit etmek amacıyla tercih edilen modeldir (Büyüköztürk vd., 2019). Bu çalışmanın tüm aşamaları boyunca “Araştırma ve Yayın Etiği” kurallarına uyulmuştur.

Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, İstanbul ili Maltepe ilçesindeki kamu ortaokullarında görev yapan 1371 öğretmen oluşturmaktadır. 471 öğretmenden oluşan araştırmanın örnekleme, küme örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Küme örnekleme “kendi içinde benzerlikler gösteren grupların veya alt kümelerin hepsine ulaşmak yerine zaman ve mekân açısından rastgele seçilen alt kümelerin evreni belirli bir sınırlılıkta temsil etmesini sağlayan örnekleme yöntemi” olarak belirtilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Örneklem seçiminde ilk aşamada Maltepe ilçesi LGS puanı ilçe ortalaması belirlenmiştir (LGS puan ortalaması=293 puan). Ortalama puanın üstünde ve altında kalan okullardan rastgele olarak seçilen gönüllü öğretmenler belirlenerek örnekleme dahil edilmiştir. LGS puanı ilçe ortalaması üstündeki okullardan 261 öğretmen, ortalama puan altındaki okullardan 210 öğretmen gönüllü olarak araştırmaya katılmıştır. Örnek büyüklüğü belirlenirken %95 güvenilirlik düzeyi ve %5 hata oranı kriter olarak belirlenmiş, 1371 öğretmenin oluşturduğu evren büyüklüğünden, 322 öğretmenden oluşan örneklemin temsil edebileceği hesaplanmıştır (Survey System, 2021).

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan 471 öğretmenden 364’ünün kadın (%77.3), 107’sinin erkek (%22.7) olduğu, 83 öğretmenin (%17.6) lisansüstü eğitim aldığı, 388 öğretmenin (%82.4) lisans eğitimine sahip olduğu, 8 yıl ve altında hizmet süresine sahip 84 öğretmen (%17.8) olduğu, 9 ile 16 yıl arasında hizmet süresine sahip 169 öğretmen (%35.9) olduğu, 17 ile 24 yıl arasında hizmet süresine sahip 144 öğretmen (%30.6) olduğu, 25 yıl ve üzeri hizmet süresine sahip 74 öğretmen (%15.7) olduğu, 33 yaş ve altında 91 öğretmen (%19.3) olduğu, 34 ile 40 yaş arası 168 öğretmen (%35.7) olduğu, 41 ile 47 yaş arasında 118 öğretmen (% 25.1) olduğu, 48-54 yaş arasında 74 öğretmen (%15.7) olduğu, 55 yaş ve üstünde 20 öğretmen (% 4.2) olduğu görülmektedir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Bilgileri

<i>Değişkenler</i>	<i>Gruplar</i>	<i>f</i>	<i>Yüzde</i>
Cinsiyet	Kadın	364	77.3
	Erkek	107	22.7
Eğitim Durumu	Lisans	388	82.4
	Lisansüstü	83	17.6
	8 yıl ve altı	84	17.8
Hizmet Yılı	9-16 yıl	169	35.9
	17-24 yıl	144	30.6
	25 yıl ve üstü	74	15.7
	33 yaş altı	91	19.3
Yaş	34-40	168	35.7
	41-47	118	25.1
	48-54	74	15.7
	55 yaş üstü	20	4.2
Görev	Öğretmen	441	93.6
	Okul Yöneticisi	30	6.4

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan ilk ölçek Okul Etkililiği Öğretmen ve Yönetici Ölçeğidir. Ölçek Günay (2014) tarafından geliştirilmiştir. “Güvenli ve Düzenli Çevre, Öğretimsel Liderlik, Öğrenme Fırsatı, Öğrenci Öğrenmelerinin İzlenmesi, Veli Okul İlişkisi” olmak üzere 5 alt boyutlu ve 18 maddeden oluşmaktadır. Beşli likert tipinde tasarlanmış olan ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach’s alfa güvenilirlik katsayısı 0.920 olarak hesaplanmıştır. Araştırmanın ikinci ölçeği kurumsal imaj algısını belirlemek için Erdoğan, Develioğlu, Gönüllüoğlu ve Özkaya (2006) tarafından geliştirilen Kurumsal İmaj Ölçeğidir. Ölçek 9 maddeden ve 2 alt boyuttan oluşmaktadır. Yedili likert tipinde tasarlanmış olan ölçeğin bu araştırmadaki Cronbach’s alfa güvenilirlik katsayısı 0.931 olarak hesaplanmıştır. Araştırmada kullanılan üçüncü ölçek, Kirkman ve Rosen (1999) tarafından geliştirilen ve Çöl (2008) tarafından Türkçeye uyarlanan Performans Ölçeğidir. Ölçeğin bu araştırmada Cronbach’s alfa güvenilirlik katsayısı 0.871 olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin akademik başarılarını belirlemek amacıyla Maltepe ilçesinde yer alan kamu ortaokullarının 2020-2021 eğitim öğretim yılı Lise Geçiş Sınavı (LGS) okul ortalama puanları ilçe milli eğitim müdürlüğü aracılığı ile belirlenmiştir. Okul bazlı olarak belirlenen ortalama puanlara göre Maltepe ilçesinin LGS puanı ortalaması ise 293 puan olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Okul etkililiği, okul imajı, performans ölçeklerine ait ortalamalar ve standart sapmalar, çarpıklık ve basıklık, güvenilirlik katsayıları Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Ortalamaları, Standart Sapmaları, Basıklık, Çarpıklık ve Güvenirlik Katsayıları

	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>Ss</i>	<i>Çarpıklık</i>	<i>Basıklık</i>	<i>Cronbach’s Alpha</i>
Okul Etkililiği	471	4.029	.434	.86	-.555	.920
Okul İmaj	471	6.024	.625	-.257	-.647	.931
Performans	471	4.300	.636	-.638	-.845	.871

Tablo 2 incelendiğinde ölçeklere ait tanımlayıcı istatistikler yer almaktadır. Buna göre ölçeklerin faktör ortalamaları sırasıyla incelendiğinde, okul etkililiği ($X=4.02$), okul imajı ($X= 6.02$) ve performans ise ($X=4,30$) şeklinde olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçme araçlarına ait basıklık ve çarpıklık incelendiğinde değerlerin -1 ile +1 aralığında olduğu ve verilerin normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Ölçeklerin içsel tutarlılığı Cronbach’s Alpha katsayısı ile belirlenmiştir. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda güvenilirlik kriteri olarak sıklıkla Cronbach’s Alpha katsayısının kullanıldığı görülmektedir. Buna göre çıkan sonuç yaklaşık 0.70 ise “yeterli”, 0.80 ise “çok iyi”, 0.90

ve üzeri olması durumunda ise “mükemmel” olarak ifade değerlendirilmektedir. Tablo 1’e göre okul etkililiği, okul imajı ve performans ölçeklerinin Cronbach’s Alpha değerinin 0.80’den büyük olduğu ayrıca okul etkililiği ve okul imajı ölçeklerinin Cronbach’s Alpha değerinin ise 0.90’dan büyük olduğu görülmektedir. Böylece ölçeklerin güvenilirlik şartları sağlanmıştır.

Bulgular

Öğretmenlerin okul etkililiği algısı ile okul imaj ve performanslarının akademik başarıya göre anlamlı farklılıklarını gösteren bağımsız örneklem t testi sonuçları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

Okul Etkililiği, Okul İmajı ve Performans Değişkenlerinin Akademik Başarıya Göre Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

	Akademik Başarı	N	X	Ss	Sd	t	p
Okul Etkililiği	Ortalama üstü (293 puan)	261	4.117	.452	469	5.068	.000
	Ortalama altı	210	3.919	.384	469		
Okul İmajı	Ortalama üstü (293 puan)	261	6.190	.591	469	6.681	.000
	Ortalama altı	210	5.819	.605	469		
Performans	Ortalama üstü (293 puan)	261	4.353	.611	469	2.011	.000
	Ortalama altı	210	4.234	.661	469		

Tablo 3’e göre öğretmenlerin okul etkililiği ($t_{(469)}=5.068, p<.05$) ve okul imajı ($t_{(469)}=6.681, p<.05$) algı düzeyleri ile performansları ($t_{(469)}=2.011, p<.05$), akademik başarıya göre anlamlı farklılıklar göstermektedir. LGS ortalama puanı 293 puanın üstünde olan öğretmenlerin okul etkililiği algıları ($X=4.11$), ortalama puanın altında yer alan okullarda görev yapan öğretmenlerin okul etkililiği algılarından ($X= 3.91$) daha yüksek olduğu görülmektedir. LGS ortalama puanı 293 puanın üstünde olan öğretmenlerin okul imajı algıları ($X=6.19$), ortalama puanın altında yer alan okullarda görev yapan öğretmenlerin okul imajı algılarından ($X= 5.81$) daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. LGS ortalama puanı 293 puanın üstünde olan öğretmenlerin performansları ($X=4.35$), ortalamanın altında yer alan okullarda görev yapan öğretmenlerin performanslarında ($X=4.23$) yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansları ve öğrencilerin akademik başarıları arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla yapılan korelasyon analizi sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4

Okul Etkililiği, Okul İmajı ile Performans ve Akademik Başarı Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3
1-Okul Etkililiği	-		
2-Okul İmajı	.783**		
3-Performans	.411**	.456**	
4-Akademik Başarı	.221**	.289**	.092*

$p < .05^*$ - $.001^{**}$

Tablo 4’te verilen korelasyon analizine göre; öğretmenlerin okul etkililiği algıları ile okul imaj algıları arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde ($r=.783, p<.01$), okul etkililiği ve performansları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.411, p<.01$), okul etkililiği ve akademik başarı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ($r=.221, p<.01$), okul imaj ile performans arasında orta düzeyde ve pozitif yönde ($r=.456, p<.01$), okul imajı ile akademik başarı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ($r=.289, p<.01$), öğretmen performansı ile akademik başarı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönde ($r=.092, p<.01$) anlamlı ilişki olduğu görülmektedir.

Öğretmenlerin okul etkililiği algısının ile okul imajını yordayıp yordamadığını belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Okul Etkililiğinin Okul İmajını Yordamasına İlişkin Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Bağımsız değişken	Bağımlı değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	Okul İmajı	1.483	.168		8.850	.000
Okul Etkililiği		1.127	.041	.783	27.264	.000

R= .783; R²= .613; F= 743.34; p= .000

Tablo 5'e göre okul etkililiği, okul imajının anlamlı yordayıcısıdır (R=.783; R²=.613; p<.001). Okul etkililiği, okul imajındaki toplam varyansın %61'ini açıklamaktadır. Başka bir ifadeyle okulların etkililiği arttıkça okul imajı da olumlu yönde artmaktadır.

Okul imajının, öğretmen performansını yordama düzeyini belirlemek amacıyla yapılan regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Okul İmajının Öğretmen Performansını Yordamasına İlişkin Yapılan Basit Doğrusal Regresyon Analizi Sonucu

Bağımsız Değişken	Bağımsız değişken	B	Std. Hata	β	t	p
Sabit	Öğretmen	4.097	.175		23.355	.000
Okul İmajı	performansı	.448	.040	.456	11.109	.000

R= .456; R²=.208; F=123.407; p=.000

Tablo 6'ya göre okul imajı, öğretmen performansının anlamlı yordayıcısıdır (R= .456; R²= .208; p<.05). Okul imajı, öğretmen performansı değişkenindeki toplam varyansın yaklaşık %21'ini açıklamaktadır. Okul imajının, öğretmen performansı üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin okul imajına ilişki algıları yükseldikçe, öğretmen performansı da yükselmektedir.

Öğretmenlerin okul etkililiği ve okul imajı algıları ile performanslarının birlikte, öğrencilerin akademik başarılarını anlamlı yordayıp yordamadığına ilişkin yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Okul Etkililiği ve İmajı ile Öğretmen Performansının Birlikte Akademik Başarıyı Yordamasına İlişkin Yapılan Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişken	Bağımlı Değişken	B	Std. Hata	β	t	df	p
Sabit		226.337	11.752		19.258		.000
Okul Etkililiği	Akademik	-.346	4.220	-.006	-.006	467	.935
Performans	Başarı	-2.000	2.013	-.050	-.994	467	.321
Okul İmajı		12.951	3.003	.316	4.313	467	.000

R= .292; Ad. R²= .079; F: 14.518; p<.05

Tablo 7 incelendiğinde regresyon modelinin anlamlı olduğu belirlenmiştir (F_(3,467)=14.518 ve p<.005). Ayrıca modele giren bağımsız değişkenler arasındaki çoklu doğrusallık olup olmadığını kontrol amacı ile VIF değerleri incelenmiştir. Değişkenlere ait VIF değerlerinin 10'un altında olması sebebiyle modelde çoklu doğrusallık olmadığı sonucuna varılmıştır. Genel olarak VIF değerinin 10'dan büyük olması durumunda çoklu doğrusallık sorunu olacağı vurgulanmaktadır (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010). Öğretmenlerin okul etkililiği ve okul imajı algıları ile performanslarının birlikte, akademik başarıyı yordama gücü değerlendirildiğinde; okul etkililiği ve öğretmen performansı değişkenleri, akademik başarıyı anlamlı yordamamaktadır (p>.05). Okul imajının ise akademik başarıyı anlamlı bir şekilde yordadığı görülmektedir (p<.05, β =.316, $t_{(467)}$ = 4.313). Regresyon modeli (R=.292; Adjusted R²=.079; F_(3,467)=14.518; p <.005) akademik başarıdaki toplam varyansın yaklaşık %8'ini açıklamaktadır. Okul imajı arttıkça öğrencilerin akademik başarıları da artmaktadır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin okul etkililiği ve okul imajı algıları ile performansları ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada; ilk bulgu akademik başarıya göre öğretmenlerin okul etkililiği algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar olduğudur. Akademik başarının göstergelerinden biri olan LGS puanı Maltepe ilçesi 2020-2021 eğitim öğretim yılı ilçe ortalamasının üstünde olan okulların okul etkililiği algı düzeyi, ortalamasının altında olanlara göre daha yüksektir. Townsend (2007), etkili okulun önemli bir özelliğinin güvenli ve düzenli bir çevreye sahip olması olarak belirtir. Etkili okullarda öğrenmeyi destekleyen, öğrenci ve öğretmenleri fiziksel ve psikolojik zararlardan koruyan, okul kurallarına riayet edilen bir iklim olduğunu vurgular. Okullar arasındaki bu farklılıkların, okulun bulunduğu çevre ile veli okul ilişkilerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Okulların buldukları sosyoekonomik çevrenin, okulun bakımının, güvenliğinin öğrenci ve aile profilinin, disiplin problemlerinin farklı olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Aynı zamanda okul-aile ilişkilerinin zayıf olmasının sonucu olarak okulun ders dışı faaliyetlerinin azlığı, okulun finansal gücünü zayıflaması, ailelerin öğrencileri ile ilgili sorunları çözmek konusunda okul ile iş birliği yapmamasının sonucu olarak okul etkililiği algısı farklılaşabilir.

Maltepe ilçesi LGS puanı ilçe ortalamasına göre öğretmenlerin okul imajı algı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar görülmektedir. LGS puanı ilçe ortalamasının üstünde olan okulların imaj düzeyleri, LGS puanı ilçe ortalamasının altında olanlara göre daha yüksektir. Örgüt olarak okulun imajını birçok farklı unsur etkilemektedir. Kurşun (2011) okulun imajını öğretmen ve öğrenci kalitesi, fiziki mekânlar , okul çevresi, okul atmosferi ve okulun başarısının belirlediği belirtmektedir. Okullar arası farklılığın bina, tesis ve atölye gibi okulun fiziksel imkânları , öğrenci ve aile profili, okulun ders dışı etkinliklerinin çeşitliliği, üretilen sosyal sorumluluk projeleri, yöneticilerin iletişim becerilerinin okul imajının farklı algılanmasına sebep olduğu düşünülebilir. LGS puanı ilçe ortalamasına göre öğretmenlerin performans düzeyleri arasında da anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. LGS puanı ilçe ortalamasının üstünde olan okullarda öğretmen performansı algısı, akademik başarıları ortalamasının altında olanlara göre daha yüksektir. Bu bulgu LGS puanı ilçe ortalaması altında kalan okullardaki sorunların, öğretmenlerin okullarına bağlılıklarını olumsuz etkilemesi sonucu olarak sorunlara çözüm üretme ve okula gelme isteklerini azalttığı söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre okul etkililiği ile okul imajı arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönlü, öğretmen performansı ile orta düzeyde ve pozitif yönlü, akademik başarı ile arasında ise çok düşük düzeyde ve pozitif yönlü ilişki olduğu belirlenmiştir. Okul etkililiğinin merkezi sınav puanları baz alınarak akademik başarı üzerine etkilerini araştıran çalışmalarda farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Kanmaz ve Uyar (2016) etkili okulun öğrenci başarısı (TEOG Sınav puanı) üzerindeki etkisini araştırdığı çalışmada, okul etkililiği ile öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki tespit edememiştir. Günal (2014) çalışmada, okulun etkililik düzeyi ile öğrenci başarısının anlamlı ilişki içinde olduğunu, ancak 8.sınıf öğrencilerinin merkezi sınav puanları ile okulun etkililik düzeyi arasında sadece okul-veli ilişkileri ve güvenli ve düzenli çevre boyutlarının anlamlı ilişkiye sahip olduğunu tespit etmiştir. Doran (2004) çalışmada standart testler ve merkezi sınav sonuçları ile okul etkililiği arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Araştırmalarda farklı sonuçlar olmasıyla beraber bu araştırma sonucu okul etkililiği ile akademik başarı arasında düşük düzeyde de olsa pozitif yönde ilişki olduğunu göstermektedir.

Araştırmada okul imajı ile öğrencilerin akademik başarıları arasında anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Demiröz (2014) örgütsel imaj ve öğrenci başarısını incelediği çalışmada okulun örgütsel imajının, “çalışma ortamı”, “hizmet kalitesi”, “duygusal çekicilik”, “finansal sağlamlık”, “toplumsal sorumluluk”, “yönetim kalitesi” alt boyutları ile öğrenci başarısı arasında anlamlı ilişki olduğunu, öğretmenlerin okullarının imajına ilişkin algıları güçlendikçe, öğrencilerin okul başarılarının da pozitif yönde arttığını tespit etmiştir. Taşlıyan, Paksoy ve Hırlak (2013), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmada, üniversitenin imajı ile öğrenci başarısı arasında düşük düzeyde pozitif ilişki belirlemiştir. Küçüksüleymanoğlu (2017), üniversite öğrencilerinin akademik başarılarını ile okul imajının alt boyutlarından fiziksel alt yapı, sağlanan hizmetler, itibar ve tanınması arasında pozitif yönlü ilişki tespit etmiştir. Bu sonuçlar araştırmamızı destekler niteliktedir. Araştırma sonuçları, okul imajı ile akademik

başarı arasında anlamlı ilişki bulunduğu göstermektedir. Aynı zamanda araştırmada akademik başarı ile öğretmen performansı arasında düşük düzeyde ve pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında öğretmen performansı ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki olduğunu rapor eden birçok araştırma bulunmaktadır (Darling-Hammond, 2000; Fong-Yee & Normore, 2013; Rivkin, Hanushek, & Kain, 2005; Sanders & River, 1996). Eğitim kavramının ana ögesi olarak öğretmenlerin, öğrenci gelişimi ve akademik başarı üzerinde etkisiz olma ihtimali düşünülemez. Ancak eğitim ve öğretim faaliyetleri birçok farklı faktörden etkilenmektedir. Diğer faktörlerin etkisi düşünülmeden öğretmen performansının tek unsur olarak değerlendirmek yanıltıcı olabilir. Bu araştırma bulgularına göre öğretmen performansı ile akademik başarı arasında düşük düzeyli ilişki bulunmuştur. Ancak araştırmada akademik başarı olarak ele aldığımız değişken, okulun lise geçiş sınav not ortalamasıdır. Merkezi sınava dayalı öğrenci gelişimine ve akademik düzeyine ilişkin bilgi objektif değerlendirme ölçütü olmasına karşılık, öğretmen performansı gibi geniş yelpazede incelenmesi gereken bir kavram için yeterli bilgiyi sağlamıyor olabilir.

Araştırmanın diğer bir bulgusuna göre okul etkililiğinin, okul imajını olumlu yönde etkilemesidir. Literatürde okul etkililiğinin, okulun imajı ile ilişkisini inceleyen çalışma sayısının çok az olduğu görülmektedir. Çobanoğlu'nun (2008) ilköğretim okullarında örgütsel kimlik ve örgütsel etkililik ilişkisini incelediği çalışmasında, okulun etkililik seviyesi yükseldikçe, öğretmenlerin okul dışındaki kişilerin okul hakkındaki düşüncelerinin (algılanan dış imajın çekiciliği) pozitif yönde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Etkili okulların çıktılarının kalitesinin yüksek olması söz konusudur ve bu örgütün hedef kitesinin memnuniyet düzeyinin yükselmesi sonucunda örgütün imajının olumlu yönde gelişmesine yol açacağı düşünülebilir. Aynı zamanda Peltekoğlu (2009), örgüt imajının, örgütün davranışı, iletişimi ve görünümünün toplamı olduğunu belirtmektedir. Örgütün yaptıkları, söyledikleri ve yansıttıklarının hedef kitlenin algılarını etkilediği söylenebilir. Okulun etkililiğini ise öğretmenlerin sınıf içi ve dışı sergiledikleri performansı, yöneticilerin liderlik özellikleri ve performansı, iletişim becerileri, sınıf büyüklüğü, fiziksel etkileyebilir. Bu nedenle okulun etkili olması sağlayan faktörlerin aynı zamanda okulun imajını da etkileyebileceği düşünülebilir. Araştırma bulguları, okul etkililiği ile okul imajının yakından ilişkili olduğunu da göstermektedir.

Araştırmada okul imajı ve öğretmen performansı arasında anlamlı ilişki bulunduğu, aynı zamanda okul imajının, öğretmen performansını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucu destekler nitelikte Altun ve Özgenel (2021) çalışmalarında örgütsel imajın performans üzerinde pozitif yönde ve önemli etkisi olduğunu rapor etmişlerdir. Ayrıca örgütsel imaj açısından Dhir ve Shukla (2019), Hindistan'da farklı sektörler üzerinde yaptığı çalışmada örgütsel imaj ile çalışan performansı arasında anlamlı ilişki olduğunu belirtmektedir. Altun ve Özgenel'e (2021) göre örgütsel imajın, çalışanların örgüte bağlılığını etkilemesi söz konusudur. Bununla birlikte, Şanlı ve Arabacı (2016), örgütsel imaj ile örgütsel bağlılık arasında ilişki olduğunu, imajın, örgütsel bağlılığı olumlu yönde etkilediğini tespit etmişlerdir. Okul imajının öğrencilerin okula bağlılığını olumlu etkilediği, okul imajı doğrultusunda hedeflere ulaşmak için daha çok çaba sarf edebilecekleri düşünülebilir. Ayrıca Ergüç Şahan ve Özgenel (2021), okul etkililiğinin, öğrencilerin okula bağlılık düzeylerini olumlu etkilediğini belirtmektedir. Okula bağlılıkları artan öğretmenlerin performanslarının ve öğrencilerin akademik başarılarının yükseldiği düşünülebilir.

Araştırmada ulaşılan son bulguya göre, öğretmenlerin okul etkililiği ve okul imaj algıları ile performanslarının birlikte öğrencilerin akademik başarılarını yordama gücü değerlendirildiğinde, okul etkililiği ve öğretmen performansının akademik başarı üzerindeki ilişkinin ve etkinin anlamsızlaştığı, okul imajının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Literatürde, öğretmenlerin okul etkililiği, imaj algıları ve performansının birlikte, akademik başarıyı yordama durumuna ilişkin çalışmaya ulaşılamamıştır. Ancak bu kavramların akademik başarı üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Demiröz & Kavak, 2019; Günel, 2014). Marzano (2003), öğrenci başarısının izlenmesinde yapılan hatalardan birinin ölçme değerlendirme süreçlerinde kullanılan sınav sonuçları olduğunu belirtir. Öğrencilerin gelişimleri izlenirken bölgesel değerlendirmeleri dolaylı değerlendirme, okul içinde yapılan değerlendirmeleri doğrudan değerlendirme olarak belirtmektedir. Dolaylı değerlendirmelerin öğrenci gelişimi hakkında doğru bilgiler sağlamayabileceğini, doğrudan değerlendirmelerin daha sağlıklı sonuçlar vereceğini belirtmektedir. Bununla birlikte okul imajının

yüksek olduğu okulların başarılı öğrencileri kendilerine çektiği, okul kayıt bölgesinde olmayan ailelerin çocuklarını okul imajı olumlu ve yüksek olan okullara kaydettirdiği söylenebilir. Aynı zamanda örgütsel imajı yüksek okulların, okula nitelikli öğretmenleri ve başarılı öğrencileri kazandırması söz konusudur. Nitelikli öğretmenlerin ve başarılı öğrencileri yüksek performans gösterebileceği söylenebilir.

Okulun gelişimine önemli etkileri olduğu düşünülen faktörlerin birbirleri olan ilişkisinin incelendiği bu çalışmada, okul imajının gerek okul gerekse öğretmen ve öğrenciler için güçlü bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle okul yöneticilerinin, okullarının imajını güçlendirmeye yönelik çalışmalar yapması gerekliliği de ortaya çıkmaktadır. Okul imajının, okul ve öğrenci başarısı üzerindeki etkisinin farklı değişkenlerle birlikte incelenmesi literatüre katkı sağlayacaktır. Aynı zamanda okulların etkililiğinde önemli rol oynayan öğretmen performansının değerlendirilmesine, geliştirilmesine, izlenmesine ve iyileştirilmesine yönelik politikaların hayata geçirilmesi eğitim sistemimizin başarısı açısından önem arz etmektedir.

Kaynakça

- Akçakoce, A., ve Bilgin, K. U. (2016). Okul müdürlerinin liderlik stilleri ve öğretmen performansı. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-23.
- Akman, Y., ve Özdemir, M. (2018). Örgütsel çekicilik, örgütsel imaj ve örgütsel sadakat arasındaki ilişkilerin incelenmesi: öğretmenler üzerine bir araştırma. *Eğitim ve Bilim*, 44(198),1-16.
- Aksoy, R., ve Bayramoğlu, V. (2008). Sağlık işletmeleri için kurumsal imajın temel belirleyicileri: Tüketici değerlemeleri. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 4(7), 85-96.
- Altun, E., ve Özgenel, M. (2021). Örgütsel imajın örgütsel bağlılığa ve performansa etkisi: üniversite çalışanları üzerine bir inceleme. *Journal of Higher Education & Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(2).
- Ayık, A. (2007). *İlköğretim okullarında oluşturulan okul kültürü ile okulların etkili okul arasındaki ilişki (Erzurum ili örneği)* (Doktora tezi). Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Bahçeci, M. (2009). *Velilerin okul imajına ilişkin görüşlerinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Balcı, A. (2014). *Etkili okul: Okul geliştirme kuram uygulama ve araştırma* (Yedinci baskı). Ankara: Pegem.
- Başaran, İ. (1993). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- Büyükgoze, H., ve Özdemir, M. (2017). İş doyumunu ile öğretmen performansı ilişkisinin duygusal olaylar kuramı çerçevesinde incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(1), 311-325.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cankurtaran, T., Özbek, O. (2015). Öğrenci algılarına göre Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokullarının kurumsal imajı. *Journal of Human Sciences*, 12(1), 1-14.
- Canöz, N. (2015). *Hizmet sektöründe kurumsal imaj algısı*. Konya: Palet yayınları.
- Coleman, J. S. (1967). *Equality of educational opportunity, Reconsidered*.
- Cotton, K. (2000). The schooling practices that matter most. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED469234.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Çetin, U. O. (2016). *Üniversitelerde iç paydaşların örgütsel imaj algısı: Hacettepe Üniversitesi örneği* (Yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Çobanoğlu, F. (2008). *İlköğretim okullarında örgütsel kimlik ve örgütsel etkililik (Denizli ili örneği)* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Dalbudak, K. ve Özgenel, M. (2022). Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsü. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 1-15.

Çobanoğlu, F., ve Badavan, Y. (2017). Başarılı okulların anahtarı: etkili okul değişkenleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (26), 114-134.

Çokluk, Ö. ve Şekercioğlu, G. Büyüköztürk, Ş, (2010). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

Çöl, G. (2008). Algılanan güçlendirmenin işgören performansı üzerine etkileri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 9(1), 35-46.

Çubukçu, Z. ve Girmen, P. (2006). Ortaöğretim kurumlarının etkili okul özelliklerine sahip olma düzeyleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, (16), 122-136.

Darling-Hammond, L. (2000). Teacher quality and student achievement: A review of state policy evidence. *Education Policy Analysis Archives*, (8)1.

Demiröz, S. (2014). *Öğretmenlerin örgütsel vatandaşlık davranışları, örgütsel imaj algıları ve öğrenci başarıları arasındaki ilişki*. (Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Demiröz, S., ve Kavak, Y. (2019). Öğretmenlerin örgütsel imaj algıları ve öğrenci başarıları arasındaki ilişki üzerine bir çalışma. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(2), 231-246.

Dhir, S., and Shukla, A. (2019). Role of organizational image in employee engagement and performance. *Benchmarking: An International Journal*, 25(3), 971-989.

Dolu, A. (2018). 2015 PISA sonuçları aracılığıyla Türkiye'de eğitimde fırsat eşitliğinin matematiksel analizi. *Suleyman Demirel University Journal of Faculty of Economics & Administrative Sciences*, 23(3), 923-935.

Doran, J. A. (2004). *Effective school characteristics and student achievement correlates as perceived by teachers in American-style international schools* (Unpublished doctoral dissertation). Central Florida Üniversitesi, Florida.

Dowling, G. (2000). *Creating corporate reputations: Identity, image and performance: Identity, image and performance*. OUP Oxford.

Duman, Ş. (2012). *İlköğretim okullarında kurumsal imaj ve imaj yönetimi* (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.

Edmonds, R. (1979). Effective schools for the urban poor. *Educational Leadership*, 37(1), 1524.

Eger, L., Egerova, D., and Pisinova, M. (2018). Assessment of school image. *Center for Educational Policy Studies Journal*, 8(2), 97-122.

Erdoğan, B. Z., Develioğlu, K., Gönüllüoğlu, S., ve Özkaya, H. (2006). Kurumsal imajın şirketin farklı paydaşları tarafından algılanışı üzerine bir araştırma. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15, 55-76.

Ergüç Şahan, B. ve Özgenel, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin okula bağlılıkları ile akademik başarıları ve okul etkililiği arasındaki ilişkiler örüntüsü. *The Journal of International Education Science*, 27(8), 86-103

Fong-Yee, D., and Normore, A. H. (2013). The impact of quality teachers on student achievement. <https://digitalcommons.fiu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1054 & context=sferc>

Gençay, A. (2014). *Öğretmenlerin görüşlerine göre okul yöneticilerinin liderlik stilleri ve okul imajı* (Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Greenwald, R., Hedges, L. V., and Laine, R. D. (1996). The effect of school resources on student achievement. *Review of Educational Research*, 66(3), 361-396.

Günel, Y. (2014). *Etkili okul değişkenlerinin öğrenci başarısı ile ilişkisi ve okul hesap verebilirliği* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Hanushek, E. (1971). Teacher characteristics and gains in student achievement: Estimation using micro data. *The American Economic Review*, 61(2), 280-288.

Dalbudak, K. ve Özgenel, M. (2022). Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsü. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 1-15.

- Harbaugh, R. J. (2006). *Examining the correlates of effective schools present in an intermediate school: A case study* (Unpublished doctoral dissertation). Immaculata College.
- Hartzell, L. (2018). *Teacher-student relationships and school effectiveness* (Doktora Tezi). Point Park University.
- Hatch, M. J., and Schultz, M. (1997). Relations between organizational culture, identity and image. *European Journal of Marketing*, 31(5/6), 356-365.
- Hatipoğlu, A., ve Kavas, E. (2016). Veli yaklaşımlarının öğretmen performansına etkisi. *ITOBİAD: Journal of the Human & Social Science Researches*, 5(4), 1012-1034.
- Helvacı, M. A., ve Aydoğan, İ. (2011). Etkili okul ve etkili okul müdürüne ilişkin öğretmen görüşleri. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 41-60.
- Jencks, C. (1972). *Inequality: A reassessment of the effect of family and schooling in America*.
- Kanmaz, A., ve Uyar, L. (2016). Okul etkililiğinin öğrenci başarısı üzerindeki etkisi. *International Journal of Assessment Tools in Education*, 3(2), 123-136.
- Keskin, C. (2014). *İlköğretim okullarında örgütsel etkililik, mesleki doyum ve işten ayrılma eğilimi* (Doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kılıç, F. (2017). *Bilim ve sanat merkezlerindeki öğretmenlerin yöneticilerinin liderlik yeterlikleri kurum etkililiği ve kurum kültürüne yönelik algıları arasındaki ilişki* (Doktora tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kılıç, M. Y. (2019). Okullarda yöneticinin sağladığı etik iklimin, örgütsel bağlılık ve öğretmen performansına etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 8(3), 807-836.
- Kirkman, B. L., and Rosen, B. (1999). Beyond self-management: Antecedents and consequences of team empowerment. *Academy of Management Journal*, 42(1), 58-74.
- Kolibova, H. (2000). Image of an educational institute. *School of Business Administration in Karviná Department of Social Science. Silesian University in Opava*, 578-582.
- Kurşun, A. T. (2011). *Okulların kurumsal imajının okul yöneticilerinin etik liderlik özellikleri ve bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Küçük, F. (2005). Kurum imajı açısından kurumsal iletişim. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 45-52.
- Küçüksüleymanoğlu, R. (2017). Yükseköğretim öğrencilerinin örgütsel imaj algıları. *Eğitim Araştırmaları ve İncelemeleri*, 10 (20), 2667-2673.
- Leblebici, E. (2016). *Öğretmen algılarına göre meslek liselerinde örgütsel imaj, örgüt kültürü ve örgütsel özdeşleşme arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi). Mevlâna Üniversitesi, Konya.
- Lezotte, L. (2001). Revolutionary and evolutionary: The effective school's movement. Okemos, MI: Effective Schools Products. <https://effectiveschools.com> [16 Aralık 2021 tarihinde ziyaret edildi.]
- Marsden, D. B. (2005). *Relations between teacher perceptions of safe and orderly environment and student achievement among ten better performing, high-poverty schools in one Southern California Elementary School District* (Doctoral dissertation). Pepperdine University.
- Marzano, R. J. (2003). *Using data: Two wrongs and a right*. Educational leadership.
- Mortimore, P. (1993). School effectiveness and the management of effective learning and teaching. *School effectiveness and school improvement*, 4(4), 290-310.
- Namlı, A. (2017). *Lise müdürlerinin destekleyici liderlik davranışlarının ve kolektif güvenin okul etkililiği üzerindeki etkisi*. (Doktora tezi). Fırat Üniversitesi, Elâzığ.

Dalbudak, K. ve Özgenel, M. (2022). Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsü. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 1-15.

Nyagosa, P. O., Waweru, S. N., and Njuguna, F. W. (2013). Factors influencing academic achievement in public secondary schools in Central Kenya: An effective schools' perspective. *Educational Research International*, 2(2), 174-184.

Özdemir, S. ve Sezgin, F. (2002). Etkili okullar ve öğretim liderliği. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 266-281.

Özgenel, M., ve Aktaş, A. (2020). Okul müdürlerinin liderlik stillerinin öğretmen performansına etkisi. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 1-18.

Özgenel, M., ve Mert, P. (2019). The role of teacher performance in school effectiveness. *International Journal of Education Technology and Scientific Researches*, 4(10), 417-434.

Peltekoğlu, F. B. (2009). *Halkla ilişkiler nedir?* (6.baskı). İstanbul: Beta Yayınevi.

Polat, S. (2009, Mayıs). Yükseköğretim örgütlerinde örgütsel imaj yönetimi: örgütsel imajın öncülleri ve çıktıları. *The First International Congress of Educational Research Presentations*, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi, Mayıs 1-3, 1-17.

Purkey, S. C. and Smith, M. S. (1985). School reform: The district policy implications of the effective schools literature. *The Elementary School Journal*, 3.

Rivkin, S. G., Hanushek, E. A., and Kain, J. F. (2005). Teachers, schools, and academic achievement. *Econometrica*, 73(2), 417-458.

Sammons, P., Hillman, J., and Mortimore, P. (1995). Key characteristics of effective schools a review of school effectiveness research. For the office for standards in education. *Submitted to School Effectiveness and School Improvement Journal*. <https://eric.ed.gov/?id=ED389826>

Sanders, W. L., and Rivers, J. C. (1996). Cumulative and residual effects of teachers on future student academic achievement. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.474.3738&rep=rep1&type=pdf>

Satıcı, Ö. (2001). *Kültürün ülkemiz kamu çalışanlarının performansına ve kamu örgütlerinin işleyişine etkileri* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Scheerens, J. (2000). *Improving school effectiveness*. Fundamentals of Education Planning, No.68, Paris: IIEP-UNESCO.

Shoemaker, J., & Fraser, H. W. (1981). What principals can do: Some implications from studies of effective schooling. *The Phi Delta Kappan*, 63(3), 178-182.

Sincer, S. (2021). *Öğretmen performansı, örgütsel sadakat ve karizmatik liderlik arasındaki ilişkinin incelenmesi: bir karma yöntem araştırması* (Doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Suna, H. E. (2018). *Okul etkililiğinin farklı modellere göre belirlenen akademik gelişimle ilişkisi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Survey System. (2021, 4 Mayıs). Erişim Adresi: <https://www.surveysystem.com/sscalc.htm>

Şahin, E. (2014). *Ortaöğretim kurumlarında örgütsel kimlik, örgütsel imaj, örgütsel özdeşleşme ve örgütsel adalet (Bursa örneği)* (Yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Şanlı, Ö., ve Arabacı, İ. B. (2016). Liselerde çalışan öğretmenlerin örgütsel kimlik ve örgütsel imaj algılarının örgütsel bağlılıklarına etkisi. *Education Sciences*, 11(3), 126-152.

Şişli, G. (2012). *Kurum kültürü ve kurumsal imaj ilişkisi devlet ve vakıf üniversiteleri üzerinde bir uygulama* (Yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Manisa.

Şişman, M. (2020). *Eğitimde mükemmellik arayışı: Etkili okullar* (5.Baskı). Ankara: Pegem.

Taner-Uluçay, D. M. (2012). *Yaşar Üniversitesi kurumsal imajının üniversitenin farklı paydaş grupları tarafından algılanışı*. (Doktora Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Taslak, S. ve Akın, M. (2005). Örgüt imajı üzerinde etkili olan faktörlere yönelik bir araştırma: Yozgat İli Emniyet Müdürlüğü Örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 263-294.

Dalbudak, K. ve Özgenel, M. (2022). Okul etkililiği, okul imajı, öğretmenlerin performansı ve öğrencilerin akademik başarıları arasındaki ilişkiler örüntüsü. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 1-15.

Taşlıyan, M., Paksoy, H. M., ve Hırlak, B. (2013). Kurumsal imaj ile örgütsel bağlılık, örgütsel vatandaşlık davranışı ve akademik başarı arasındaki ilişkilerin belirlenmesine yönelik bir araştırma. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 775-805.

Townsend, T. (2007). 20 years of ICSEI: The impact of school effectiveness and school improvement on school reform. *International handbook of school effectiveness and improvement* (3-26). Springer, Dordrecht.

Weber, G. (1971). *Inn & city children can be taught to read: Four successful schools*. Washington, DC: Council for Basic Education.

Witte, J. F., and Walsh, D. J. (1990). A systematic test of the effective schools model. *Educational Evaluation and Policy Analysis*, 12(2), 188-212.

Yakupoglu, A. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin iş tatmin düzeylerinin çalışma performanslarına etkisi* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Etik Beyan: “Okul Etkililiği, Okul İmajı, Öğretmenlerin Performansı ve Öğrencilerin Akademik Başarıları Arasındaki İlişkiler Örüntüsü” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamıştır ve veriler toplanmadan önce İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu’ndan 28/01/2021 tarih ve 2021/01 sayılı etik izin alınmıştır. Karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi Yayın Kurulu’nun hiçbir sorumluluğunun olmadığını, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğunu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğunu taahhüt ederim.